

Eliška Těšínská

Střední vinařská škola, Valtice – tradice a současnost

V loňském roce 1999 jsme si připomenuli již 126. výročí od založení zemědělské školy ve Valticích, když řádné vyučování bylo ve škole zahájeno 15. listopadu 1873.

Podnět k založení zemědělské školy ve Valticích dal valtický rodák, president okresního hospodářského spolku pro okres Valtice - okresní soudce Jiří Gröber již v roce 1869. Za zakladatele této školy je nutno dále považovat majitele valtického velkostatku Jana II. z Lichtenštejna, zemský výbor dolnorakouský, rakouské ministerstvo orby a samozřejmě okresní hospodářský spolek ve Valticích. Tímto spolkem byl 20. dubna 1873 vydán statut, který obsahoval hlavní zásady vyjadřující účel školy, její zařízení a jeho využití k vyučovacím účelům, učební plán, přijímací podmínky a povinnosti žáků během jejich pobytu ve škole.

Je zajímavé, že při otevření školy se počítalo pouze s deseti žáky, avšak již v prvním roce jejího působení se jich přihlásilo 27. Školní rok měl zimní běh – od 1. listopadu do 30. dubna s teoretickým vyučováním a běh letní – od 1. května do 31. října s praktickou výukou. Ta byla prováděna na praktických zařízeních školy a na objektech valtického velkostatku, a to na základě zvláštního povolení jeho majitele.

Škola byla v té době dotována poměrně vysokými finančními prostředky, určenými k jejímu budování, rozšiřování movitých i nemovitých zařízení. Počet posluchačů se stále zvyšoval, takže 4. října 1877 byla škola přeměněna na dvouletou rolnickou, ovocnicko-vinařskou školu s novým statutem.

Postupem času byly budovány také nové objekty školy i školního statku, doplňovány sbírky i učební pomůcky. Svým významem přerostla škola rámeček kraje i země, byla navštěvována žáky i z jiných zemí bývalého Rakouska-Uherska, ale i Bosny, Turecka či Ruska. Většina učitelů působících na škole byla známými odborníky v jednotlivých oborech zemědělské výroby, z větší části se jednalo o absolventy vinařsko-ovocnické školy v Klosterneuburku, mnozí z nich byli i autory hodnotných učebnic pro zemědělské školy.

Po první světové válce došlo na základě Saint-germainské dohody k převzetí Valtic do správy ČSR, škola byla předána orgány dolnorakouského zemského výboru ministerstvu zemědělství až v září r. 1920. Vzhledem k tomu, že podle rozhodnutí tohoto výboru měla být přestěhována do Retzu, nezůstalo ve škole vlastně žádné zařízení. Pozemky školního statku nebyly poslední rok obdělávány, a tak z kdysi vzorné školy zůstaly jen trosky, znehodnocené pozemky, prázdné a zanedbané budovy.

Ministerstvo zemědělství proto poskytlo na vybavení školy nemalé finanční prostředky, takže v poměrně krátké době byla vybavena na tehdejší dobu moderním vnitřním zařízením, pomůckami, demonstračními zařízeními pro všechny předměty a bohatou odbornou knihovnou. Podobně byl v letech 1922–1923 komplexně vybaven potřebným zařízením školní internát.

Organizace školy byla přizpůsobena změněným poměrům, speciální charakter školy však zůstal zachován. Ministerstvo zemědělství schválilo pro školu učební plán, ve kterém byla výrazně uplatněna její specializace ve vinařství a ovocnictví a počet hodin praxe pro tuto školu se řídil dispozicemi ředitele školy.

Součástí školy byl i školní statek o výměře 31,79 ha. Teprve v roce 1921 bylo možno jej znovu vybavit mrtvým i živým inventářem a doplnit potřebné nářadí tak, aby do konce uvedeného roku byly pozemky náležitě obdělány, odpleveleny a celé hospodářství uvedeno v pravidelný provoz.

V průběhu druhé světové války prošla škola opět změnami, když podle dochovaných záznamů a ústních zpráv se zde vyučovalo od 17. října 1938 do roku 1944, kdy bylo vyučování definitivně zastaveno a škola byla přeměněna ve vojenský lazaret.

Po osvobození byla škola se všemi objekty zajištěna jako státní majetek jejími absolventy, a to Petrem Valerem, Janem Vlčím, Petrem Vaškovičem a Karlem Snopkem,

kteří z vlastní iniciativy a se souhlasem prvního českého národního výboru ve Valticích chránili školní majetek a prováděli neodkladné práce ve škole i na školním statku.

Dekretem ministerstva školství z 12. července 1945 byl jmenován ředitelem školy ing. Josef Lízler. Škola utrpěla okupací a válkou nejen ztráty, které lze vyjádřit v penězích, avšak nelze vystihnout ztráty nenahraditelné, které vznikly zcizením vzácných knih ze školní knihovny, unikátních přístrojů a školních pomůcek, zlikvidováním chovné hodnoty plemenného dobytka apod.

Proto prvním poválečným úkolem školy bylo zajistit nutné opravy školních budov a inventáře a uvést školu do činnosti ještě ve školním roce 1945-46. Vyučování bylo zahájeno se zpožděním dne 16. října 1945. Tak se začala psát další historie rolnické, ovocnicko-vinařské školy ve Valticích.

Od té doby až do současnosti prošla škola mnoha změnami, ale vždy si zachovávala svůj základní program - vychovávat pěstitele révy vinné, výrobce vína, ovocnáře a především dobré hospodáře. Na tom měli svůj velký podíl nejen vynikající učitelé – odborníci, ale všichni ti, kteří se zasloužili o nemalé prostředky na stálé budování takového prostředí, které umožňuje žákům získat jak teoretické poznatky, tak i praktické zkušenosti.

Od školního roku 1993/94 doplňuje vzpomínaný program školy ekonomický obor agropodnikání, který navazuje na potřeby každého moderního hospodáře - dokázat si vedle produkční činnosti samostatně tuto činnost vyhodnotit a určit si i po ekonomickém rozboru směr svého dalšího podnikání. V příštím školním roce chceme i tento obor obohatit o zaměření na agroturistiku, která se v naší oblasti jeví jako velmi potřebná.

Rovněž školní hospodářství procházelo změnami, když zpočátku se formovalo jako součást školy a v 70. letech přešlo k oddělenému hospodaření jako samostatný právní subjekt. Takto postavený školní statek měl svůj výrobní plán a stále více docházelo k tomu, že v některých oblastech přestával plnit funkci, pro kterou byl zřízen – funkci účelového zařízení, kde měli žáci získat praktické zkušenosti, při vlastním pěstování, výrobě, distribuci, organizaci práce, aby z nich byli nejen teoretikové, ale i schopní řídicí pracovníci na úrovni techniků. Situace vyvrcholila zejména po r. 1996, kdy měl být školní statek transformován pro potřeby školy do menší a plně účelové podoby. Tehdejší vedení školního statku využilo svého nezávislého postavení na škole a pomocí odkoupených restitučních nároků převedlo na sebe a své dvě vytvořené společnosti téměř všechny majetek bývalého školního statku. Navíc odkoupilo celou rozpracovanou výrobu a tím zůstal školní statek pro hospodářský rok 1997 bez jakýchkoliv prostředků pro svoji činnost. Navíc novému vedení školního statku zůstaly závazky ve výši téměř 2 miliony Kč.

Od 25. 3. 1997 je tedy školní statek opět řízen ředitelkou školy a předpokládáme, že od 1. ledna 1999 se stane přímo součástí, střediskem školy bez vlastní právní subjektivity. V současné době hospodaří statek na 42 ha půdy, kterou tvoří jednak vinice a sady, dále půda využívaná pro zelinářství a semenářství.

Více jak polovinu vinic bude třeba obnovit, stejně jako meruňkový sad. Do budoucna předpokládáme, že školní hospodářství bude obdělávat výměru 50–60 ha, přibližně v tomto složení – vinice plodné, vinice ve výsadbě, podnožové vinice (20 až 25 ha), školky, sady – meruňky, broskve, jabloně, švestky, hrušky – (20 až 25 ha), zelinářství, zahrady, pokusné a zkušební pozemky (3 až 5 ha) , 3 až 5 ha půdy budou v rekultivaci a užívány pro semenářství.

Ve své činnosti se Střední vinařská škola a školní hospodářství nesoustřeďuje jenom na studenty a jejich potřeby, i když to samozřejmě patří k základním povinnostem školy. Pozornost věnujeme i poradenské činnosti, která je zaměřena na ochranu rostlin - révy vinné a ovocných dřevin, dále provádíme pro zájemce rozborů vína, půdy, vody a poskytujeme, je-li potřeba, odbornou pomoc. Svou tradici již mají i pravidelná školení pro vinaře, stejně jako spolupráce při organizování Valtických vinných trhů.

Při příležitosti takových výstav, jako je např. Vinex, případně již zmíněné valtické vinné trhy, si uvědomujeme, že celá řada odborníků z praxe, kteří dnes zastupují úspěšné vinařské a ovocnářské podniky, získala své první poznatky právě na Střední vinařské škole ve Valticích, ať již nesla v minulosti jakýkoliv název. Za všechny lze uvést např. prezidenta agrární komory ČR pana ing. Václava Hlaváčka, CSc., Ing. Jaroslava Machovce, ředitele

Vinia Velké Pavlovice, Ing. Josefa Vozdeckého, ředitele a.s. Bohemia Sekt, vynikající technology pana Marka ze ZOD Mikulov, pana Králíka ze ZD Sedlec, dále např. ing. Michlovského, významného šlechtitele a propagátora pěstování resistentních odrůd révy vinné, ing. Jiřího Kopečka, který úspěšně řídí Vinařskou akademii Valtice a je otcem myšlenky další výchovy sommeliérů.

Střední vinařská škola ve Valticích, její studenti, absolventi i učitelé tvoří trvalou a stále se rozvíjející hodnotu našeho kraje. Škola je neodmyslitelnou součástí nejen města, ale celé jižní Moravy. Stodvacetišestiletá tradice, stálá spolupráce s Českomoravskou vinohradnicko-vinařskou unií, Moravsko-slezskou ovocnářskou unií, Svazem podnikatelů, zahraničními školami a dalšími institucemi nám nejen pomáhá, ale zároveň nás zavazuje k tomu, abychom se stále více podíleli na rozvoji vinařství a ovocnářství a abychom vychovávali na slovo vzaté odborníky ve všech studijních oborech.